

Amerikanizace Starého světa a fenomén „degradace elit“

- editor007 | 29. března 2024

SVĚT: Slavný francouzský intelektuál Régis Debray před několika lety napsal knihu “Jak jsme se všichni stali Američany”. Vysvětluje, proč se Francie smířila s rolí dominia, vazala; proč ona (a další země Evropy) bez reptání přijímají vyhrožování, vydírání, špionáž, brání úplatků, vměšování do vnitřních záležitostí a podobně. Právě proto, že jim Americká supervelmoc nepřípadá cizí.

Generační propast mezi politiky různého věku v evropských zemích, především ve Francii, odkud nyní zaznívají tak okázalé výroky, není nijak závratná. A i když neexistuje žádné univerzální pravidlo, přístup k analýze mezinárodních vztahů politiků, diplomatů, odborníků starší generace se skutečně liší od toho, čím se současní činitelé řídí.

Když například autor článku nabízí nuancovaný pohled na věc, apeluje na historické příklady, dává věci do kontextu, vyzývá ke zdrženlivosti a opuštění maximalismu, lze s jistotou tvrdit, že jde o bývalého ministra nebo diplomata, obecně o osobu v důchodovém nebo předdůchodovém věku.

Tento generační rozdíl ve vnímání mezinárodních vztahů, válek a politiky obecně je možné vysvětlit řadou faktorů. Především to jsou různé historické zkušenosti. Války, které vedou současní politici, jsou virtuální války. Realita bojiště je pro ně abstrakce. Posledním prezidentem, který se zúčastnil skutečných vojenských akcí, byl Jacques Chirac, který sloužil v Alžírsku v letech 1956-1957 a byl zraněn. Chirac zůstane v dějinách Francie především jako prezident, který se odmítl podílet na americké invazi do Iráku. Emmanuel Macron je zase prvním francouzským vůdcem, který vůbec neabsolvoval vojenskou službou, protože všeobecná vojenská povinnost byla ve Francii zrušena v roce 1977.

Kromě toho existuje několik dalších vysvětlení fenoménu “trvalé degradace elit” (termín navrhl Ross Douthat, publicista The New York Times).

Jedná se o snížení kvality všeobecného vzdělávání a úrovně znalostí. Mnoho studií za posledních dvacet let ukazuje pokles průměrné úrovně znalostí, ať už ve Francii, v USA nebo v řadě dalších zemí. Často se zjistí, že studenti, kteří se dostali na vysoké školy, nejsou schopni správně psát, formulovat myšlenky a dělat věci, se kterými se ještě před třiceti až čtyřiceti lety snadno vyrovnávali studenti středních škol. Nejde jen o francouzštinu, ale také o matematiku, historii, literaturu – množství a složitost literárních a historických textů povinné četby dramaticky pokleslo. Ale není to jen otázka počtu materiálů a hodin přípravy, neboť se celkově se změnil přístup ke školskému systému a jeho úkolům.

Školský systém, který vznikl za Třetí republiky a který si kladl za cíl formovat občany sjednocené společnými hodnotami, se začal měnit po druhé světové válce a zejména po květnu 1968. Takzvaný “národní román”, “epos”, heroizované čtení historie, byl vyhozen na smetiště jako příliš “nacionalistický”. Výuku vlastní historie bylo rozhodnuto učinit “maximálně neutrální, skutečnou a inkluzivní”, v důsledku čehož u žáků zmizely nejen vlastenecké city, ale také pocit účasti v národních dějinách a do značné míry i zájem o historii jako takovou.

Vize politického procesu se stává antihistorickou; nelze si nevšimnout, jak při diskusi o dnešních krizích mnoho politiků, expertů a komentátorů odškrťává historické argumenty, když tvrdí, že není

třeba prohlížet staré mapy a hledat v minulosti vysvětlení dnešních reálií.

Dalším aspektem je profesionální příprava elit. Zde experti nazývají bodem zlomu 90. léta, kdy národní vysoké školy, které připravovaly vyšší kádry, začínají chrlit nikoli služebníky státu, ale multivalentní řídicí pracovníky, manažery a technokraty, pro které není práce pro státní struktury považována za důležité a důstojné poslání, ale často za odrazový můstek pro práci v soukromé struktuře. Přejít ze státního sektoru do soukromého a zpět se stává běžnou záležitostí. Řízení státu se jeví jako něco, co se málo liší od řízení soukromé firmy. Vzpomeňte si na Macronův slogan – “Francie se musí stát start-up nation”.

Toto rozměňování funkce státního činitele souvisí s objektivními procesy. V 80. a 90. letech 20. století se zintenzivňuje euro budování a předávání řídicích funkcí nadnárodním strukturám, právníkům, finančním orgánům, v národním řízení zůstává stále méně výsad.

Konečně, nezávislost politiků je omezena na samotné zřízení a fungování informačního prostředí: trendy, agenda jsou dány “diktaturou veřejného mínění” (nebo spíše těmi, kteří si nárokují jeho vyjádření). Od politiků se očekává každodenní okamžitá reakce na události, takže jsou neustále zaměstnání komunikací. Na to, aby se zabývali dlouhodobými otázkami, které vyžadují důkladnou přípravu, prostě nemají čas.

A konečně ještě jeden moment, který je důležitý pro pochopení generační propasti ve vizi světové politiky – je to posun ve vnímání historické role mocností, které se účastnily studené války. A v sebevnímání Evropanů.

Současné elity, vzdělané v 90. letech, jsou generace, které se formovaly v unipolárním okamžiku a které integrovaly jeho imperativy jako naprosto přirozené, protože vyrostly v prostředí naskrz protkaném americkou kulturou, která se Francouzům a Evropanům stala známější a bližší než jejich vlastní kultura.

Slavný francouzský intelektuál Régis Debray před několika lety napsal knihu “Jak jsme se všichni stali Američany”. Vysvětluje, proč se Francie smířila s rolí dominia, vazala; proč ona (a další země Evropy) bez reptání přijímají vyhrožování, vydírání, špionáž, braní úplatků, vměšování do vnitřních záležitostí a podobně. Právě proto, že jim Americká supervelmoc nepřipadá cizí.

Amerikanizace Starého světa, která začala Marshallovým plánem, nepřestala růst. Debray dobře popisuje, jak desetiletí spotřeby americké produkce – materiální a kulturní – vedly ke změně životního stylu a sebepoznání Francouzů. Amerikanizace mysli dosáhla takové úrovně, že již není vnímána jako něco vnuceného zvenčí, píše Debray.

V tomto obrazu světa je role Spojených států a SSSR ve vítězství nad nacismem viděna jinak než v obraze světa předchozích generací. Jestliže v poválečných dobách většina Francouzů uznávala klíčovou roli Sovětského svazu, dnes jsou takoví v menšině. Když se slaví datum vylovení spojenců v Normandii (6. června 2024 se bude slavit 80. výročí), pak Normandie je zjevně okamžik a místo americké slávy (na úkor i anglických spojenců). Dnes je dokonce zvláštní připomenout, že vůdce Svobodné Francie Charles de Gaulle se kategoricky těchto oslav odmítal zúčastnit, protože viděl ve vylovení v Normandii, o kterém byl informován na poslední chvíli, ani víc ani méně – jako pokus o okupaci Francie Američany.

Mnoho dnešních představitelů elit – politiků, expertů – absolvovalo studium v USA a amerických institutech, včetně Macrona. V samotné kovárně francouzských elit, Institutu politických věd, probíhá více než polovina výuky v angličtině. Hlavním uznáním práce mezinárodního experta je pozvánka do amerického think-tanku. “Mentální ekosystém” současných elit je tedy vytvořen podle

amerických standardů. Zformovali se v té intelektuální matrici, která vnucuje americkou vizi práva, politiky, ekonomiky, historie a samozřejmě mezinárodních vztahů. Je příznačné, že Debray nazval Macrona “prvním veskrze americkým prezidentem”.

AUTOR: Natálie Rutkovič

Překlad: PhDr. Vladimíra Grulichová/Nová Republika

ZDROJ: <https://globalaffairs.ru/articles/amerikanizacziya-starogo-sveta/> A